

A járdán állva Hádész bejáratánál
Orfeusz összekucorodott a csípős szélben,
Ami tépte kabátját, ködgomolyokat sodort,
S vergődött a lombok között. Az autólámpák
Kihúnytak, valahányszor lejjebb nyomult a köd.

Tétován állt meg a beüvegezett ajtók előtt,
Lesz-e vajon elég ereje a végső próbatételre.

Emlékezett szavára: „Te jó ember vagy”.
Nem nagyon hitt ebben. A lírikusok, általában,
Ezt tudta jól: hideg szívűek.
Szinte feltétel ez. A művészet tökélyét
Cserébe kapja az ember ezért a bénaságért.

Csak az ő szerelme melegítette, szabta őt emberré.
Ha vele volt, másképpen gondolt magára.
Nem okozhatott csalódást, most, mikor ő már nem élt.

Benyomta az ajtót. Folyosók, liftek labirintusában járt.
A kék fény nem volt fény, csak földi homály.
Nesztelen haladtak mellette el elektromos kutyák.
Emeletről emeletre utazott, száz, háromszáz emelet mélyre.
Vacogott. Az volt az érzése, a Seholban jár.
Kihűlt évszázadok ezrei alatt,
Elpusztult nemzedékek porain.
Ennek a tartománynak, úgy tűnt, se alja, se vége.

Körülvették a tolongó árnyak arcai.
Volt olyan, akit megismert. Érezte vére ritmusát.
Erősen érezte életét minden bűnével együtt
És félt azokkal találkozni, akiknek rosszat tett.
De amazok már nem voltak képesek emlékezni.
Mintegy elnéztek mellette, közömbösen a múltra.

Védelmül kilenc húrú lantját szorongatta.
Zenét vitt benne a roppant szakadék ellen,
Amely minden hangot csönddel borított.
Őt a zene uralta. Ilyenkor nem volt szabad.
Átadta magát, önfelédten, a szájába adott dalnak.
Mint lantja, ő sem volt más most, csak pusztá hangszer.

Míg el nem érte ama ország uralkodóit.
Perszephoné, kertjében elszáradt körte- és almafákkal,
Feketén a csupas és göcsörtös ágaktól, faterebélytől,
Ametiszt színű gyász-trónján ülve, meghallgatta őt.

Dalolt a reggelek fényéről, a zöldbe bújt folyókról,
A rózsaszín pirkadatkor füstölgő vizekről.
A színekről: cinóber- és kárminvörösről,
Égett szíena-kékről és égbolt-színűről.
A márványsziklák közötti tengerben úszás gyönyöréről.
Lakomákról kinn a teraszon, míg lenn a halászfalu
zsivajgott.
A bor, só, olajbogyó, mustár és mandula ízéről.
A fecske, a sólyom röptéről, a pelikánok
Hadának méltósággteljes vonulásáról az öböl felett.
Orgonafürt illataról nyári esőben.
Arról, hogy szavait mindig a halál ellen szötte-fonta,
S egyetlen szavával sem dicsérte a nemléte, a semmit.

Nem tudom, szólt az istennő, szeretted-e őt,
De lejöttél ide érte, hogy megmentesd.
Visszakupod. Egyetlen feltétellel.
Nem szabad beszélned vele. És a visszaúton
Nem nézheted meg, hogy valóban utánad megy-e.

Akkor Hermész elővezette Eurüdikét.
Arca nem volt a régi, egészen szürke volt,
Szeme lezárva, alatta szempilla-árnyék.
Mereven járt, vezetője kezétől
Irányítva. Annyira szerette volna Orfeusz
Kimondani nevét, felébreszteni álmából,
De visszafogta magát, mivel tudta: a feltételt elfogadta.

Elindultak. Elsőnek ő, utána, kisvártatva, amaz,
Szandáljai csattogtak és kicsiny léptei
Kopogtak, ahogy lábára a szoknya mint lepel simult.
A hegy alatt meredek ösvény csillogott
A sötétben, amely alagút-falakra emlékeztetett.
Megállt és hallgatózott. De akkor azok is
Megálltak és elhalt a visszhang.
Amikor menni kezdett, újra felhangzott a kettős ütem,
Hol közelebből, hol meg mintha távolabbról.
Hite alól növekedni kezdett a kétség
S hűvös futónövényként körbefonta őt.
Nem tudott sírni, de most megsiratta
Az emberi remény hiúságát: feltámadhatnak a holtak?
Mert most olyan lett, mint bármelyik más halandó,
Lantja hallgatott és semmi sem védte álmát.
Tudta: hinnie kell, de nem volt erre képes.
És hosszan tartott ez a bizonytalan álom,
Dermedt kábulatban míg számlálta lépteit.

Hajnalodott. Megjelent a sziklás kapu-görbület,
A föld alól való kijárat világító szeme.
S az történt, amit megérezett. Amikor visszanézett,
Mögötte nem volt már az ösvényen senki sem.

A nap. S az ég, és rajta felhők.
Csak ekkor kiáltott fel magában: Eurüdiké!
Hogy élhetek majd nélküled, vigasztalóm!
De illatoztak füvek és sok méh egyre zümmögött.
S elaludt akkor, arccal az áthevült mezőn.

(Lengyelből fordította: Gömöri György)

Orfeusz

— Czesław Miłosz

és

Eurüdiké